

Partium studia in rebus etiam literariis sæpe dissensionis causam esse, vix erit, qui dubitet. Pro-ut enim quis prior gratiam nostram occupaverit, vel demeritus sit; aut prout nostra quoque interesse putamus, eum victorem fore: ita causam ejus bonam cupimus, antequam constet, bonane sit, nec ne. Unde fit; ut in eas tantum rationes animum advertamus, quæ eidem profuturæ videantur, ceterarum vero considerationem negligamus; oblata dein prima specie, causam bonam esse, ita esse existimamus, eamque tuendam suscipimus. Condiçione semel facta, dataque causæ tuendæ fide, turpe putamus a proposito discedere, fidemque deserere. Unde pertinacia sæpe dissentientiendi studia. Simile quid in pugna literaria, quam theses Badenæ 1780. 16 Martii vulgatæ excitarunt, accidisse jam, vel etiamnum accidere, meum non est pronuntiare. Neque enim tantum mihi sumo, ut vel privatus ego de integris eruditorum collegiis sententiam dicam, vel ut sententiæ meæ, quod mea sit, fidem adhiberi

hiberi postulem. Judicet pro se quisque ex scriptis illis, quæ in utramque partem publici juris facta sunt, quousque a partium studio utraque concertantium pars, eorumque focii abfuerint.

Inter scripta recens edita præcipuam attentionem merentur *Vindiciæ judicii philosophico-theologici Friburgensis* a); tum quod auctoritate gemini eruditorum collegii, alterius philosophorum, theologorum alterius, confecta sint, tum quod multitudine & gravitate rationum ceteras scriptiones, quæ pro eadem causa in publicum emerferunt, longe superare videantur. Atque hæc ipsa ratio fuit, cur illas præ ceteris seligerem, cum aliquid, quod ad præsentem controversiam faceret, occasione defensionis publicæ adnotare constituisssem. Equidem mihi animus non est singula persequi, quæ in illis vindiciis vel discernenda, vel concedenda, vel neganda refellendaque essent; tum quod tantum otii mihi non supersit, tum quod etiam supervacaneum id fore putem; cum pleraque jam præstita sint in *Notis argentinensibus* ad judicium utriusque facultatis, philosophicæ & theologicæ friturgensis, in *Animadversionibus* facultatis theologicæ Heidelbergensis ad eadem judicia seu censuras, atque itidem in *Notis argentinensibus* in epistolam amici ad amicum germanice conscriptam

ab

a) Ab idoneis testibus relatum est, earum auctorem esse Clarissimum Klüpfelium.

ab eodem *Eruditissimo auctore cel. Louis* confectis b).
Quadam ego ipse jam in *Vindiciis* meis germanice editis adjeeci. Quare nunc quidem tantum aliquas animadversiones in *Vindicias* friburgenses subnectam. Qua vero in re tractanda ita versabor, ut ne honori desim & existimationi, quam unus aliquis integris eruditorum collegiis debet, nec fini meo, qui est saltem aliquid ad illam litem vel finiendam vel sopiendam conferre; cum utique parum modestis, aut omnino aculeatis dictionibus in diversa trahantur utriusque partis & studia & sensa, tantumque a detegenda & profitenda veritate absint, quantum a concordia abfuerint.

Animadversiones ad Vindicias Positionis XII.

Selbstliebe ist der einzige ursprüngliche
Grundtrieb des Menschen.

Auctores *Vindiciarum Friburgensium* id sibi propositum fuisse affirmant, ut inprimis ostenderent, quænam sit cujuslibet vocabuli vis atque potestas; quoniam ex ignorantia notionum genuinarum eos motus potissimum excitatos putent: tum vero, ut singularum thesium genuinum sensum exhiberent, ac denique, ut, quæcunque adversarii perperam opposuissent, solide refellerent.

A 2

Quare

b) Vid. Collectio scriptorum ad theses philosophicas
Badenses die 16 Martii 1780 spectantium.

Quare in vindicanda thesi 1ma. Selbstliebe ist der einzige ursprüngliche Grundtrieb des Menschen, hanc ineunt rationem: §. 1. 2. 3. significationes vocum Selbstliebe, Neigung, Grundtriebe, einzige Grundtriebe, §. 4. autem totius thesios propositæ sensum exponunt. Vocum istarum atque ipsius thesios integrum sensum, quemadmodum expositus sit, in compendio referam.

In §. 1. igitur iquiunt, philautiam nihil aliud esse, quam constantem perpetuamque voluntatem promovendi felicitatem suam, — seu conatum animi ad propriam felicitatem: hunc vero sensum vocis Selbstliebe plane eundem esse cum eo, quo in dicta propositione eadem vox usurpata fuit, manifesto colligi ex viri cel. JOAN. GEORG. HENR. FEDERI *philosophia practica*. Federum enim ita statuere: duo esse bonorum genera, & ea quidem, quæ propter se expetuntur, *jucunda*, seu *voluntaria*; quæ vero propter aliud, *utilia* appellari: voluptatem ex bonorum perceptione oriri: felicitatem in statu voluptatis durabilis consistere: Amorem sui hominis affectionem esse, qua voluptatem utilitatemque suam promovere nititur. Quare, inferunt, per amorem sui nihil aliud a Federo intelligi, quam illam hominis affectionem, qua ea, quæ *nobis bona* sunt, quæque adeo *perfectiores* nos felicioresque efficiunt, conservare & augere nititur. Hanc autem definiendi rationem cum priorè illa convenire, vel a cœco perspicui debere.

§. 2. Ajunt *proclivitatem, inclinationem seu propensionem, Neignug*, esse eam appetitus determinationem, quæ efficit, ut is in certum bonorum genus facilius feratur, quam in aliud quodcunque. *Impulsum* vero seu *stimulum, Trieb*, dici solere determinationem aliquam ipsius vis, qua animus pollet ad res quasdam, vel expetendas, vel propulsandas. Propensiones hæc atque stimulos vel *naturales* esse, qui per ipsam naturam nobis insint, vel *adventitios*, qui usu demum contrahantur. Porro stimulorum istorum alios *originarios* esse, seu *primitivos & fundamentales* ursprüngliche, oder Grundtriebe, qui rationem sui causamque in nullo alio habeant: alios *derivativos*, abgeleitete, erzeugte Triebe, qui ab alio pendeant, & ex eo, vel absolute, vel sub certis circumstantiis spectato, intelligi & explicari possint.

§. 3. Quæri dicunt, quænam animi propensiones & incitationes primæ sint, aliarumque quasi radices: an plures æque primario, atque ita animæ insint, ut nulla ab alia pendeat, an tantum una hac prærogativa gaudeat? Qua in re duas esse philosophorum sententias: Quosdam existimare, Amorem sui ipsius unicum & solum esse omnium appetitionum fontem: alios philantiaæ sympathiam quamdam adjungere.

§. 4. Sensum thesios in hunc modum explicant: Amor sui, hoc est propensio, nisus seu conatus ad pro-

priam felicitatem, ad ea, quæ nobis bona sunt, quæ voluptatem nobis conciliant, est talis animi determinatio, quæ suapte natura cuivis inest, ita, ut a nulla propensione aut incitatione alia pendeat; sed *omnium* potius appetitionum, *propensionum* & *stimulorum* rationem & causam in se contineat; seu, amor sui *omnium* inclinationum & impulsuum, quibus mens humana agitatur, princeps est & fundamentum *unicum*, quatenus appetitiones & averfationes omnes ab hoc sui amore ortum trahunt.

Hæc singularum vocum, atque ipsius etiam thesæ expositio satis bona est, neque aliquid continet, quod magnopere displiceat.

In §. 5. Thesis ipsa probanda suscipitur. Probationem autem ita ordiuntur: „Quæ quidem sententia (§. 4. explicata) ejusmodi est, ut non nisi ab eo, qui verborum, quibus concepta est, vim potestatemque non intelligit, in dubium trahi posse videatur. Nihil nos appetere, nisi sub ratione boni, nihil averfari, nisi sub ratione mali, posse, sicut quemque sensus condocet, cujus Magisterio istud quoque didicimus, bonum & malum non *quatenus in se & absolute*, *sine ulla ad nos relatione*, spectatur, sed *quatenus ad nos ipsos refertur*, nobisque simul prodesse vel obesse videtur, appetitionum averfationumque rationem & causam esse. „ Quod ipsum deinde auctoritate *Illust. de Martini, Makonis, & Antonii Genuensis* stabilire conantur.

Enim

Enim vero ex sensu intimo quilibet compertum habet, nihil se appetere nisi sub ratione boni, nihil averfari nisi sub ratione mali. Equis enim a se ipso impetraverit, ut malum sibi cupiat, aut refugiat bonum, id est, ut mali specie moveatur ad illud amplectendum, aut boni specie incitetur ad illud repudiandum. Alterum vero, nos boni malique rationem nullam habere, nisi *quatenus ad nos ipsos* refertur, explicatione indiget.

Dum enim inquirunt bonum & malum, non quatenus in se & absolute spectatur, sed quatenus ad nos ipsos refertur, nobisque simul prodesse vel obesse videtur, appetitionum averfationumque rationem & causam esse: res ambigua est, & falsum vero admixtum habet.

Equidem dum nos ipsos respicimus, dum ad ea, quæ nobis jucunda vel utilia sunt, attendimus, dum ad statum *nostrum* sive internum sive externum cogitationem reflectimus; non alia in nobis consequi potest vel appetitio vel averfatio: nisi quæ circa rem nobis bonam aut nobis malam versatur. Cum enim ex cognitione boni malique vel voluptas vel tædium nascatur; voluptas autem appetitionem, & tædium averfationem conjunctam habeat: ea certe cognitio, quæ nil, nisi aliquid *nobis* bonum aut *nobis* malum repræsentat, aliam appetitionem averfationemque parere non potest;

nisi quæ circa bonum *ad nos relatum*, aut circa malum
itidem *ad nos relatum* versetur.

Ast si alios homines, nobis natura similes, intue-
amur; si eorum res secundas vel adversas expendamus,
quibus eos affligi vel delectari conspiciamus: tunc enim-
vero neque *nobis ipsis* appetimus vel averſamur, neque
plane *indifferens quiescit animus noster*. Affectiones alio-
rum in nos quoque tranſeunt, nosque ipsos occupant
& exagitant. Gaudemus de bono, quo alter perfrui-
tur, tristamur de malo, quo affligitur, exoptamus ei
bonum, quod exspectat, & metuimus ei malum, quod
pertimescit ipse. Ita sane & cupimus seu appetimus
pro altero, non pro nobis, & respuimus seu averſa-
mur alterius, non nostri duntaxat causa.

Est quidem magna connexio inter affectiones eas,
quæ ex cognitione status alieni in nobis oriuntur, &
quæ ex nostri ipsorum consideratione proveniunt, id
est, inter sympathiam & philautiam: Attamen hæc
connexio tanta non est, ut ex vero dici possit, nihil
nos appetere vel averſari, id est nulla re nos affici, nisi
quatenus nobis ipsis prodesse, vel obesse videntur.

Quod ut perspicuum magis fiat, atque omnis tri-
candi via intercludatur, non nihil distinctius, sed bre-
viter tamen sympathiæ indolem, & ejus cum philautia
nexus explicemus.

Ufu ipso, & experientia compertum habemus, res quasdam voluptatem nobis afferre, finibusque nostris congruere; alias vero tædium creare, propositisque nostris adversari; has igitur malas ducimus, illas vero bonis accensemus. Postquam autem hac boni malique notitia imbuti sumus; eadem tanquam norma utimur, qua de aliorum hominum sive prosperis, sive adversis rebus iudicium ferimus. Cum itaque conditionem aliorum hominum externam, qualis sit, vel conspiciamus ipsi, vel sermone literisque aliorum discimus, atque ita imaginatione saltem nobis effingimus; continuo ex tali rerum situ inferimus, certi generis affectiones sensationesque sive jucundas, sive molestas in ipsorum quoque animis consequi debuisse. Quas quidem affectiones sensationesque etiam inde colligimus, quod vel verbis, vel ejusmodi signis prodantur, quibus nos ipsi animi nostri affectiones manifestare solebamus.

Atque hæc fere unica ratio est, qua in cognitionem ducimur illius boni malique, quod alii percipiunt, illius voluptatis aut tædii, quod ex perceptione boni malique persentiscunt, illarum appetitionum aversationumque, quibus vel bonum prosequuntur, vel a malo reclinantur.

Cum autem in hanc status alieni, tum interni tum externi, cognitionem devenimus, non utique indifferens quiescit animus noster, tanquam otiosus spe-

culator contemplatorque alienorum casuum: Sed ad eam status alieni cognitionem continuo respondentes in voluntate nostra affectiones consequuntur, fere ad eum modum, quo cognitio alicujus boni vel mali, quod *nostrum* sit, respondentem in voluntate appetitionem averfationemque progenerat. Quemadmodum vero illa cognitio non circa bonum aliquod, malumque *nostrum* versatur, sed *alienum*; ita voluntatis affectiones inde profectæ non circa *nostrum* sed *alienum* bonum malumque occupantur.

Equidem vis ipsa affectionum motuumque animi, quibus alienæ felicitati consultum cupimus, jam vehementior est, jam debilior, prouti a variis causis, unde quoquo modo dependet, vel intenditur, vel hebetatur, vel quovis modo variatur.

Ac primo quidem, uti quævis voluntatis nostræ actio ab aliqua intellectus cognitione dependet: ita affectiones animi, quibus alios complectimur, a ratione cognitionis dependent, quam de aliorum statu sive prospero, sive adverso, sive interno, sive externo nobis efformamus. Jam vero, cum varia sint hominum de bono maloque judicia, prouti vel ætate, vel sexu, vel statu, vel officio, vel studiis denique & propositis finibus inter se differunt; ita varias esse oportebit affectiones animi, quibus aliorum rebus prosperis gaudemus, & indolemus adversis. Accedit, quod notitia,
quam

de aliorum hominum conditione habemus, non raro sola imaginandi vi comparetur; imaginationem autem non tam ab objecto, circa quod versatur, quam a subiecto, cui inest, varie determinari immutarique exploratum est.

Secundo experientia ipsa cuivis constat, affectiones motusque animi, præcipue vehementiores, secundum leges commercii, quod corpus inter & animam intercedit, in corpus ipsum redundare, mutationesque in isto excitatas denuo in animam refundi. Facile igitur quivis intelliget, juxta variam corporis, & totius systematis nervosi comparationem, five a natura acceptam, five usu & assuetudine inductam varios quoque in animo motus, nifusque & renifus circa conditionem alienam versantes excitari debere.

Tertio, cum *aqui bonique* notio quædam nobis omnibus inest; si forte hominem gravi malo pressum conspiciamus, qui malum istud æquo animo toleret, qui sua culpa sibi id non accessiverit, qui neque Deum incuset, neque hominum malevolentiam, per quos tanto malo affectus, & a pristina sua felicitate dejectus sit, qui beneficiis adeo malorum suorum auctores prosequatur; ejusmodi hominem ita comparatum si conspiciamus: quos tunc motus animi misero condolentis & aliorum malevolentia indignantis, quos juvandi stimulos persensiscimus? Contra vero lanquescimus, si, quem malo laborantem videmus, id sua culpa sibi intulerit,

tulerit, si intolerantius ferat, intemperantius se gerat, acerbius conqueratur, & malorum suorum auctoribus vehementius irascatur, quam nostro saltem iudicio magnitudo mali permittat. Aut si denique hæc mali permissio eidem perquam utilis futura videatur ad mores ejus emendandos, ad malum majus avertendum, & bonum majus procurandum, &c. Simile quid circa bonum, quo quis potitus est, evenire potest.

Quarto denique sympathia seu amor erga alios, omnesque affectiones, quas hic amor complectitur, considerari possunt relate ad philantiam, amorem erga se, studiumque propriæ felicitatis. Atque sub hoc respectu tres præcipue casus evenire possunt. Vel enim amor erga alios cum amore sui consentit, vel pugnat, vel nec magnopere consentire neque etiam pugnare videtur. In primo casu perspicuum est amoris erga alios vim augeri, in altero minui aut omnino elidi, in tertio denique nec augeri admodum, nec minui, sed invariata permanere debere.

Amor erga alios cum amore sui consentit, si, quam alteri paramus opem, facili negotio præstare possimus, quod expedita nobis sit ejus juvandi facultas, absque multo labore nostro, & difficili virium tum animi tum corporis contentione, absque minima cura & solitudine, absque magno nostrorum commodorum impendio, & veluti propriæ felicitatis

citatis neglectu. Si denique spes certa sit, quem juvamus neque potestate, neque voluntate caritarum nostra comoda, nostramque perfectionem vel per se proxime, vel aliorum opera promovendi.

Contra is amor erga alios cum amore erga nos ipsos in contentionem venit; si multo labore stet amor noster aliis exhibendus, si cum difficili opera, multa virium nostrarum contentione, & presenti fortunarum, valetudinis vitæque adeo ipsius discrimine conjunctus sit; si spes nulla, aut plane infirma sit, aliquid opis ad proprias perfectiones augendas recuperandi; quod eis vel potestas, vel omnino voluntas desit ad illam opem nobis reddendam. Fieri etiam sæpe potest, ut bonum verum, quod alteri præstamus, eidem appareat esse malum, atque adeo potius incommodi quid ab eo metuendum nobis sit, quam utilitatis aliquid sperandum.

Quod si vero nec magno boni proprii dispendio opus sit ad alios juvandos, nec magnopere sperari possit, multum utilitatis ex ea benevolentia illis præstita ad nos rediturum: tunc stimulus amoris erga alios sola vi sua, eaque integra exeritur. Quæ quidem vis vel major vel minor est, prouti rationes causæque, ex quibus dependet, e. g. magnitudo boni malique alieni, ejusdem cognitio &c., vel graviores vel leviores fuerint.

Atque

Atque hæc de sympathiæ seu amoris erga alios indole indicasse sufficiat: pauca adhuc de ejus cum philantia nexu commemorare hoc loco non erit supervacaneum.

Et si enim ponamus nos ita a natura factos esse, ut ex primigenio quodam stimulo incitemur ad aliorum felicitatem cupiendam, curandamque: vix tamen erit actio quædam ex hoc stimulo perfecta, quæ non saltem aliquid emolumenti in ipsius agentis perfectionem allatura sit. Istud nemini dubium videbitur, qui rem non nihil curatius expendit.

Nunquid enim uterque stimulus, tam is, qui in alienam, quam qui in propriam felicitatem fertur, eadem individua animæ, eidemque homini inest? Eadem anima, & is ipse homo, qui, quid sibi utile sit vel noxium, jucundum vel molestum, cognoscit, appetit, averfatur, viriumque suarum contentione vel comparat sibi, vel a se propulsat; is, inquam, ipse & cognoscit, & appetit, & averfatur, & usu virium suarum molitur, quod ad alterius utilitatem voluptatemque vel augendam vel minuendam pertinere visum fuerit.

Istæ autem cognitiones, appetitiones, actionesque ceteræ, licet circa hominem a nobis distinctam versentur, actiones tamen *nostræ* sunt, varietateque determinantur a præviis notionibus, quibus imbuta est mens
nostra,

nostra, a toto nostro cogitandi systemate, a propensionibus animi diuturno usu, & ipsius corporis nostri habitu inductis.

Ob id ipsum autem, quod actiones, quas alienæ perfectionis studium complectitur, sint actiones nostri ipsorum: jam aliquid perfectionis nobis ipsis afferre debent. Sunt enim actiones istæ nil aliud, nisi exercitium facultatum nostrarum agendi patiendique; harum autem facultatum usus, si quidem ad præstitutum hominis finem consentiat, per se se jam est quædam hominis perfectio. Quin & ipsæ facultates, viresque agendi, si integræ sint, nec a magnitudine aut multitudine impedimentorum difficultatis nimium sustineant, cum *voluptate* quadam agentis in usum prodire solent. Ob has autem rationes dicere velle, amoris erga alios stimulum re ipsa esse stimulum nos ipsos amandi, eumque ex isto fluere *inanis* quædam teste cel. Federo c), *subtilitas* est. Nunquid enim hæc ipsa voluptas ex eo proficiscitur, quod a natura ita facti comparatique sumus,

-
- c) Untersuchung über den menschlichen Willen B. I. Abschn. I. Kap. III. S. 21. Obgleich alle unsere Wahrnehmungen und Gefühle allernächst aus Veränderungen unserer selbst entspringen: so kann doch nicht gesagt werden, daß wir selbst allemal der Gegenstand unserer Erkenntnisse, unsers Willens, und unserer wirksamen Triebe sind. — Dieses ist gemeine, auf richtiges Gefühl sich gründende Sprache. Das Gegentheil ist eine im Grunde unrichtige Subtilität.

simus, ut ad vires nostras aliorum comodis impenden-
das stimulemur.

Altera ratio, ob quam cura perfectionis alienæ cum nostrarum quoque perfectionum augmento quodam perpetuo connectatur, in eo sita est; quod quilibet nostrum cum omnibus rebus mundum universum constituentibus, præcipue vero cum hominibus, natura nobis similibus, arctissimo nexu copuletur; quodque omnes res mundanæ, atque in his præcipue homines, adhuc majore vinculo cum Deo, rerum omnium effectore, omnis boni auctore, unico hominis fine, veroque, quo is satiari possit, bono constringantur. Certe, quod Deus omnium hominum felicitatem, eamque, quantum fieri potest, maximam velit, quodque hæc felicitas communibus viribus, & communi mediorum usu comparanda sit: istud necessario consequitur, nos, dum aliquid mali avertimus ab homine altero, aut quid boni in eo efficimus, re ipsa non modo voluntati divinæ obsecundare, ejusque in nos beneficentiam provocare, sed alios etiam potentiores promptioresque ad nos juvandos efficere, vel saltem bonitatis quantitatem in hoc universo augere, cujus & nos quoque membra sumus. Qua quidem agendi ratione etiam istud consequi possumus, ut aliorum studia incendamus ad nos imitandos, probandosque, & cum opportunum fuerit, mutuo benevolentia affectu complectendos.

Sed

Sed neque isthæc comoda, quæ ex alienæ perfectionis studio in nos ipsos dimanant, ratio sufficiens esse possunt, cur hæc assertio: amor sui est unicum principium & incitamentum omnium propensionum actionumque: amor erga alios reipsa est amor sui ipse, vera censeretur atque defendi possit. Nonne hæc ipsa comoda necessario consequuntur etiam facta hypothese, amorem erga alios esse primigeniam naturæ humanæ comparisonem: imo vero nonne huic hypothese tanquam fundamento innituntur? Igitur, qui ex ejusmodi comodis, veluti a posteriori, inferret, amorem sui esse unicum omnium propensionum actionumque stimulum: is utique plus inferret, quam ex antecedente consequeretur. Quare sensus verus & proprius hujus enuntiationis: amor sui est unicum principium & incitamentum omnium propensionum actionumque humanarum, longe alius esse debet, quam qui ex nexu inter suam cujusque & aliorum felicitatem intercedente deducitur.

Sensum genuinum hujus thesios jam exposui in vindiciis meis germanice editis d), & in animadversionibus sequentibus hinc & inde adhuc magis elucidabo.

B

Sed

d) Rechtfertigung der beiden theologischen Gutachten von Heidelberg und Straßburg. I. Hauptst. VII. Abschn.

Sed, ut revertar, unde paulo longius discessi, hæc sententia: nihil appetimus vel averfamur, nisi quod nobis prodesse vel obesse videatur, duplicem sensum habere potest. In primis quidem hunc: dum aliquid appetimus, id est, ad *nos* seu *nobis* petimus; necessarium plane est, ut *nobis* id prodesse videatur: & dum aliquid averfamur, id est aversum a *nobis* cupimus; illud obesse *nobis* videri debet. Hunc sensum nec ego, nec quisquam alius negaverit, aut omnino negare poterit: sed neque Adversarii hoc sensu intellectam volent enuntiationem suam. Non enim disceptatur an homo *pro se* quid appetere possit, quod malum esse putet, aut quid averfari, quatenus sibi bonum fore existimet. Alter sensus is esse potest: quæcunque animi affectio, aliquid esse, vel non esse cupientis, aliquid volentis aut nolentis, *eatenus tantum* versatur circa bonum malumve, *quatenus* id ad *nos* refertur, *quatenus nobis* vel prodesse vel obesse videatur. Atque hic sensus is ipse est, quo utuntur adversarii, uti constat ex §. 5 & 6. vindic. imo vero quo sensu uti debent; siquidem evincere velint, amorem sui non modo principium esse actionum officiorumque erga se ipsum, sed erga alios quoque & Deum ipsum. Hunc autem sensum oppido falsum esse, putem satis manifeste jam probatum esse, & etiamnum probari posse.

Constat inter philosophos, bonum aliud *relativum* esse dicique, aliud *absolutum*. Istud est, quod complecti-

plectitur omnes realitates, quarum consensu res aliqua pro se actu bona est. Relativum iis duntaxat realitatibus constituitur, quæ rationem sufficientem continent, cur in ente distincto aliquid realitatis, aliquid bonitatis ad existentiam perveniat. Neque commentitia est hæc boni absoluti & relativi distinctio. Namque si res omnes hujus mundi circumspicio, tunc profecto intelligo, quam plurimas esse, quæ secundum se, idest absolute, bonæ sint; quin bonæ sint relate ad me, aut saltem, quin secundum totam sui bonitatem mihi quovis tempore locoque bonæ sint. Nec minus comperio, quam plurimas esse, quæ comparate ad alios bonæ sunt, quin tales sint mihi, aut saltem, quin tantum mihi bonæ sint, quantum aliis. Eadem aeris temperies, idem cibus potusque, qui aliis prodest, obest mihi, aut saltem non æque prodest mihi atque aliis. — Cum malum bono oppositum sit; notiones boni absoluti & relativi facile ad *malum absolutum & relativum* accommodari possunt.

Jam vero si compertum mihi sit, alterum quendam malo premi, aut ejusdem saltem imminentis metu terreri: nulla ne in mente mea affectio consequitur, qua malum ab altero depulsum, aut, quod imminet, aversum cupiam? Nulla ne averfio mali alieni in me excitatur, qua malum ab altero averfer? Aut hæc ne averfio tunc demum, & eatenus quidem excitatur, quatenus in malo alterius contineri quid video, quod

mihî malo futurum sit? Vel si quem ingenti malo perfunctum denique, & meliori sorte recreatum jam, aut recreandum adhuc, sive mea sive aliorum opera, conspiciam: nulla ne in mente mea nascitur affectio, qua ejus bonum præsens eidem gaudeam, futurum expectam, operamque, ut cito futurum sit, adjungam? Anne ista affectio nihil aliud est, nisi boni quædam *mei* appetitio? An istius affectionis vis præcise tanta est, nec major nec minor, quam quantum est bonum ad me relatum, id est, quantum est bonum meum, cujus ratio in bono alterius continetur, aut contineri saltem a me putatur? Anne hæc bonitas *relata ad me*, est unicum motivum, unicus elater, qui sola sua vi animum ad nitendum renitendumque, id est, ad appetendum averfandumque ciere possit, & soleat? Nullus ne conatus, nullus nisus versus aliquid, seu appetitio; nullus conatus nullus renisus contra aliquid, seu averfatio in me existit unquam aut existeret potest: nisi quem cognitio alicujus boni malive, *quatenus mihî* bonum malumque est, vel apparet esse, procreaverit? Id ne ego & mecum omnes homines Magisterio ipsius sensus intimi doceamur? Enimvero fateor ego, me quid aliud longe a meo sensu intimo doceri.

Audiamus modo rationes, quibus sententiam suam stabilitum eunt. Aliqua petitur ex auctoritate Makonis, cujus hæc verba recitantur: „Appetendi refugientique initia aut a voluptate aut a tædio proficiuntur.

cum e). V
perceptio tædi
perfectionem
fhis conveni
nos efficit, no

Quid ja
quod nobis per
conveniens est.
res in efficit,
nam igitur
lit, bonum
vom fit, n
sique tum
voluptas in
tendi, id
petendi a ve
interrogare
sibi persuade
nihil bonum
fectionem
fit: Mak
cum de
mero & i

e) Mak
VII
f) Ibid
g) Ibid

cuntur e). Voluptatem boni repræsentatio, & mali perceptio tædium gignit f). Bonum vocamus, quod perfectionem nobis aliquam conciliat; finibusque nostris conveniens est; malum vero, quod imperfectiores nos efficit, nostrisque propositis adversatur,, g).

Quid jam inde sequitur? Bonum *nostrum* est, quod nobis perfectionem conciliat, finibusque nostris conveniens est. Malum *nostrum* est quod imperfectiores nos efficit, nostrisque propositis adversatur. Bonum igitur *meum* est, quod *mibi* perfectionem conciliat, bonum *tuum*, quod *te* perficit. Si quid tibi bonum sit, non mihi; eo quod te, non me perficiat; sique tuum bonum percipiam ego: nulla ne unquam voluptas in mente mea gignitur? Nulla ne initia appetendi, id est boni tui perpetuitatem aucionemque petendi a voluptate illa proficiscuntur? — Idem de malo interrogare possem. Hæc ne Makonis mens sit? Quis sibi persuadeat, Makonem quid aliud dicere voluisse, nisi bonum *hominum* esse, quod *hominibus* aliquam perfectionem conciliet ipsorumque finibus conveniens sit: Malum *hominum* esse &c. Quis nesciat, scriptores, cum de re ad omnes homines, quorum utique ex numero & ipsi sunt, pertinente differunt, hac loquendi

B 3

ratio-

e) Mako institut. Metaphys. de Psycholog. Cap. VIII. §. 415. Coroll.

f) Ibid. §. 410. Coroll. 3.

g) Ibid. §. 410.

ratione uti: nos (*homines*) bonum nostrum (*hominum*) vocamus, quod nobis, (*hominibus*) perfectionem conciliat? &c. Nunquam existimassem fieri posse, ut hoc argumentandi genere eruditorum aliquis seria mente utatur, nisi factum fuisse comperissem.

Idem respondendum ad sententias, quæ ex Antonio Genuensi afferuntur. Sunt autem hæ potissimum: „Propensiones ad *bonum & verum generatim* naturales sunt animo humano, legesque mechanicæ naturæ nostræ h), propensio *se conservandi*, tum *veneris stimulus generatim* propensiones sunt & ipsæ naturales, atque duæ alteræ animorum humanorum mechanicæ leges; „ i) &c.

Ita sane. Propensiones ad bonum & verum generatim naturales sunt. Bonum generatim vel meum est, vel tuum: utrumque vel verum, vel falsum seu mere apparens. Igitur naturalis mea propensio in bonum generatim non modo a perceptione *mei* boni, sed & *tui* excitatur, & excitata semel actiones alias perceptionibus istis respondentes imperat.

Tertio denique adducitur auctoritas *Illust. de Marini*. Provocatur autem in primis ad ejusdem *exercitationes*

h) Anton. Genuensis *Element. disciplin. Metaphys.*
P. III. Cap. V. Prop. 44.

i) *Ibid.* *propos.* 45.

nones de lege naturali. Fateor me hunc librum ad manus non habere, neque, quod vehementer doleo, in librorum scrinio quodam invenire potuisse. Quantum vero ex *positionibus de lege naturali*, quas idem Illust. scriptor edidit, quasque sæpius ipse legi, ejusdem mens & cogitandi ratio mihi cognita est; non is subest verbis recitatis sensus, quem eidem subjectum volunt vindiciæ Friburgenses. Verba sunt ejusmodi: „Bonum non appetit animal, si sua non refert, & indifferens quiescit animus, quando rem cogitat quidem, sed non ut bonam sibi, vel malam. „ Multa in hac rerum universitate bona sunt, quæ vel non cogitamus, vel saltem non secundum eam rationem, qua nobis aliisque bona sunt; quis enim in quovis casu cujuslibet rei utilitatem, quam nobis aliisque afferre queat expendit? Cum itaque rem cogitamus quidem, sed non ut bonam malamve *nobis*, neque ut bonam malamve *aliis*: indifferens quiescit animus noster. At vero, hunc animum nostrum tunc quoque indifferentem quiescere, cum rem saltem ut *aliis* bonam malamve cogitamus, id enimvero ab Illust. Martini affirmari non existimem: saltem ejusmodi quid ex positionibus de lege naturali colligere non potui. Eodem sensu intelligo cetera, quæ ex iisdem exercitationibus afferuntur.

In §. 7. monent D. D. Friburgenses, amorem sui generatim dispescendum esse in *ordinatum ac rationi*

*conformem, & inordinatum rationique difformem: illum, non hunc intelligi, cum de officiis ab eo dimanantibus quærat. Præterea amorem sui discernendum esse a nimio privatae utilitatis studio, ab immodica sui rerumque suarum existimatione. Optime profecto! etiam hoc sibi perspectum habebant Theologi Heidelbergenses. At istud capere non poterant, quomodo amor sui etiam ordinatus sit unicum principium, unus stimulus, qui omnes propensiones, affectiones actionesque, tum ad se, tum ad alios homines Deumque ipsum pertinentes, tanquam unus elater excitet, determinet, dirigat, & ad finem, qui solus est *nostra*, id est, cuiusvis *sua* perfectio, exigat referatque. Quid enim sana ratio docet, dum amorem sui *ordinatum* esse jubet? Amor *sui* respicit bona cuiusque *sua*. Bona vel vera sunt, vel opinata tantum, id est falsa. Si bona vera sint, in quæ fertur amor, ipse quoque verus est; si verus est amor, etiam ordinatus est; si ordinatus est, rationi congruit: igitur sana ratio dicitur amorem *sui* non nisi *vera* bona *sua* sectari debere.*

Sed an sana ratio etiam istud dicat, hunc amorem sui ordinatum esse unicum principium omnium actionum officiorumque tum Deo tum sibi tum proximo exhibendorum? quod ut magis elucescat, paucis expendamus, quænam sint *bona* hominis, eaque *vera*: tum quid istud sit, hominem non nisi *sua* unius bona sectari debere.

Bona,

Bona, quorum homo capax est, vel ad statum ejus
internum, vel externum pertinent. Ad internum re-
feruntur omnes animæ corporisque vires, omnes agen-
di patiendique facultates, omnis ea efficacia animæ
in corpus & corporis in animam, vi cujus ob arctissi-
mum, quo utrumque alteri adstringitur, vinculum
quodlibet alterius actiones mutationesque determina-
re, & ab iisdem varie rursus determinari possit. Ad
statum hominis externum pertinet comoditas victus,
vestitus, habitationisque, & ea fortunæ bona, quibus
illa comoditas comparari possit. Demum bonæ famæ
existimatio, & amicorum aliorumque hominum parata
nobis auxilia. Philosophi dicunt cujuslibet facultatis
finem esse illius usum; facultatem quamvis, atque eum
ipsum, cujus est facultas, eo perfectiorem reddi, quo
nobilior fuerit illius facultatis usus: usum autem eo
nobiliorem esse, quo intensior sit, quoque plura sint
objecta, circa quæ versetur. Sique plures facultates
eidem subjecto insint, facultatum omnium perfectio-
nem in consentiente illarum usu contineri. Consen-
sionis autem rationem hanc habendam esse, ut facultates
supremi ordinis pro fine constituentur, ceteræ, pro
sua quælibet dignitate, inter media referantur. Res
ad statum hominis externum pertinentes non nisi inter
media, quibus internus perficiatur, censendas esse.
Hominis itaque perfectionem in bono & ad præstitu-
tum finem conspirante facultatum suarum usu colloca-
tam esse. Præterea hominem dum ita suæ perfectioni

studeat, non modo naturæ suæ finibusque propositis congruenter agere, sed & divinæ voluntati obsecundare; voluntatem enim Dei, qualis sit, ex rerum a se creatarum comparatione elucescere, atque ita hominem & *physice* & *theologice* moraliter bene agere, id est actiones suas ex bono libertatis usu & naturæ suæ & voluntati divinæ conformare.

Hanc philosophandi rationem non improbabant auctores Vindiciarum, nisi eorundem philosophorum, ad quos toties provocare solent, sensa reprobare velint. Constat itaque, quænam sint hominis bona, eaque vera.

Sed quid istud sibi vult: quemvis non nisi suæ unius bona sectari debere? Id si præcipiat auctor naturæ, id si sana ratio dicat: tunc enim vero in istud perpetuo omnis cogitatio intendenda erit, qua ratione *suum* quisque statum tum internum tum externum perfectiorem reddere possit: hic unicus erit finis, qui actionibus singulis præstituendus sit: quælibet actio etiam alterius, aut Dei ipsius causa, suscepta non nisi medium erit illius finis consequendi: in quavis actione sedulo expendendum erit quisnam sit effectus illius, quantum boni ad nos relati in illo effectui contineatur, id est quantum rationis sufficientis seu proximæ seu remotæ seu dubiæ seu certæ in illo effectui positum sit ad bonum aliquod in nobis ipsis efficiendum &c. &c.

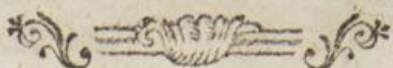
Certe,

Certe, qui doctrinam de mediis finibusque rite ordinandis perspectam habet, quique hoc principium: singula bona status *proprii* tum externi tum interni rite ordinata sunt *unicus* finis, ad quem omnes actiones, omnia officia erga alios homines Deumque ipsum ordinanda sint, qui inquam hæc penitus inspexerit: is profecto intelliget, pro casibus peculiaribus, ubi officiis erga Deum & homines operam damus, ejusmodi regulas ex illis principiis consequi debere, quæ cum sanis morum præceptis nequaquam possint conciliari.

Non igitur amor sui cum amore *proprio* seu *immodica* sui rerumque suarum æstimatione confunditur, non *ambigua quedam suarum appetitionum satietas* illi affingitur: sed istud agitur, ut, quid sit se ipsum amare, deinde, quid sit se ipsum *solum* amare, expendatur, atque istud alterum sanæ morum doctrinæ adversum esse statuatur.

Sed quid jam respondeam clarissimis Viris, gravissimisque philosophis, Baumeistero, Dariesio, Federo &c. quos in rem suam adduxere Auctores Vindic. quique istud principium: *perfice te statumque tuum, ama te, fac, quod tibi bonum est*, tanquam primum juris naturalis omniumque Legum moralium vel constituerunt vel adoptarunt? His ego gravissimis philosophis ita respondeo: si quis juris naturalis explanator hoc principio utatur, atque hujus explanationis perlegenda

dæ mihi copia fiat; tunc ad id animum adverto, quæ ratione istud principium in exponendis officiis erga Deum & homines applicatum fuerit. Quodsi hujus principii sectator amorem genuinum erga Deum hominesque non evertat; si admittat, hominem a natura ita comparatum esse, ut Deum hominesque alios, non *sui* duntaxat, sed *ipsorum* etiam causa adamare possit & debeat; si voluptatem propriam, utilitatemque suam non ubique pro fine constituendam esse doceat, omnesque actiones cum hoc fine conferendas, illucque referendas esse: paucis; si ita loquatur de sympathia seu amore erga Deum hominesque, ac si hic amor esset stimulus quidam primigenius: tum enimvero eum tanquam bonum morum præceptorem laudo, proboque. Quodsi dein is ipse nihilominus asserat, sympathiam seu amorem erga alios ex amore sui tanquam ex principio primo fluere; si que hanc effluentiam seu consecutionem ex eo probet, quod magna detur inter sympathiam atque philautiam connexio: tunc ajo eum *subtilius* quam *verius* philosophari, melioremque morum Magistrum, quam Philosophum esse. Namque mihi quidem persuasum est, hanc, aut similem enuntiationem: *amor sui est unicum principium, unicus stimulus primigenius omnium actionum*, quid aliud longe, & multo plus asserere, quam ex nexu inter amorem erga se & alios erui possit. Quod autem probatus morum Doctor perinde loqui debeat de amore erga alios, acsi hic amor ab auctore naturæ homini ingeneratus esset; neque
eum

eum tanquam *partum* amoris sui aut quamdam ejus *modificationem* spectare possit, testem compello ipsum Cel. Federum k), cujus auctoritatem non facile respuent adversarii, quemque totum a se stare perperam autumantur.

At vero si in statuendo amoris sui principio ad id attendi debeat, qua ratione in exponendis officiis erga Deum & homines applicetur: cur ergo non ex æquo & bono existimatum fuit, ejusmodi applicationem etiam a Professore Badensi factam esse?

Ad istud ajo I. Solam hanc enuntiationem: Selbstliebe ist der einzige ursprüngliche Grundtrieb des Menschen, dijudicandam fuisse propositam, non autem fusiorem & completam officiorum erga Deum & homines explanationem secundum istud principium continuo sermone factam. Igitur sola illa propositio secundum se accepta, seu nuda, ut dici solet, examinanda fuit, ejusque sensus ex nativa & propria verborum significatione, atque ex ipsa enuntiandi vi determinandus erat: hic autem sensus non videbatur probari posse.

Deinde

k) Aug. pr. Phil. I Hauptst. IV Abschn. § 34. S. 90. Dritte Auflage. Allein bey allem dem ist es der zweckmäßigen Unterscheidung nachtheilig, und könnte nur zu Mißverständnissen und irrigen Folgerungen Anlaß geben; wenn man die Sympathie nur als ein *Stück*, oder eine *Modification* der Selbstliebe betrachten wollte, und es scheint daher besser zu seyn, wenn man von ihnen als von *zwoen Grundbestimmungen* spricht.

Deinde ajo II. Me vehementer proclinasse ad illam positionem vix non contra, aut saltem præter nativum sensum in mitiorem partem accipiendam; sed huic acceptioni alias ejusdem auctoris theses obstitisse. Cum enim in thesi XIII legerem, amorem erga alios reapse esse amorem sui ipsius: & præcipue in thesi XXXIV, amorem erga Deum, &c. esse immediatissimam adeo amoris sui sequelam: non potui has theses ad se collatas, & ex genuina verborum totiusque orationis significandi enuntiandique vi ac potestate interpretatas nulla prorsus nota dignas existimare.

Certe, vel in ipsis adeo scriptoribus illis, qui amorem seu perfectionem sui ut primum juris naturæ principium adoptarunt, ego quidem scio nullum, qui cum officia Deo debita explanare ceperit; talem assertionem: amor in Deum est *immediatissima* amoris sui sequela, velut principium aliquod peculiare illorum officiorum statuerit. Aut cum de officiis erga alios homines ageret; amorem erga alios *re ipsa* amorem sui esse pronuntiavit. Neque existimo D. D. theologos Friburgenses has theses undequaque probaturos fuisse; si has solas, absque interpretatione auctoris, examinandas sumpssissent; aut nisi majorem rationem ipsius interpretationis, quam thesium habuissent. Atque hinc est, quod in ipsis thesibus vindicandis non parum difficultatis sentiant, quod genuinum illarum sensum jam
diffi-

disimulent, jam torqueant, jam quid probent, quod non negatur, quodque si concessum fuerit, ipsorum causæ non patrocinator. Hoc autem ita esse, quilibet, rei non imperitus, ex attenta vindiciarum lectione perspiciet.

Neque vero, dum istas theses minus probandas censeo, quid pejus in ipsum illarum auctorem statuisse videri velim. Quis enim Professoris Badensis sensus, probus utique, fuerit; ex ipsa ejusdem suarum thesium explanatione publica satis colligitur. Nec mirum adeo videri debet, Doctorem non ita multo ex tempore ad munus docendi adsumptum, in re vastissima, ad omnes omnino hominum actiones & officia pertinente, eaque non parum intricata propositionem universalissimam forte enuntiare, quæ non ita exacte congruat singulis veritatibus sententiisque mente conceptis.

Sed, quid porro ad illarum thesium defensionem afferant Vindiciarum Auctores, videamus.

§. 8. probare nituntur, viros præstantissimos, quidquid pie fortiterque gessissent, ex unico amoris sui stimulo fecisse. Namque ajunt: „Cum vitæ hujus, bonorumque externorum omnium curam, Dei, patriæ, aut proximi causa, abjecerunt, factum ne hoc aliter est, aut fieri hoc aliter potuit, quam majoris boni obtinendi, *suique adeo amandi studio?* — — Voluptas animi,

mi, conscientiae testimonium, acquiescentia in semetipso, spes beatitudinis majoris actiones honestas omnes & antecedunt & comitantur & subsequuntur. „ Itane se res habet? Ergo praestantissimi illi pientissimique viri ex unico amoris sui stimulo ad omnes eas actiones incitati sunt? Ergo omnis voluptas, quam sentire, ex solo intuitu illius boni, quod sibi met ipsis allaturi erant, enata est? Ergo nihil eos affecit, quod aliis peperere, bonum, nisi quatenus, quantaque ratio sufficiens in eo bono alieno relucebat ad *suorum* bonorum cumulum augendum? Ergone intentione contraria, aut interposita protestatione exclusum volebant omne bonum aliorum absolutum, secundum illam totam rationem, qua erat absolutum, id est, *quatenus* non erat sui ipsorum bonum? Atqui haec omnia ita facta fuisse, aut etiamnum fieri deberent: si hominem natura talem effinxisset, qualem fingit principium amoris sui.

Sed ponamus tantisper, hominem non minus in sui ipsius, quam aliorum amorem ex ipsius naturae comparatione inclinari, ut, quid inde sequatur, intelligamus. Hac igitur inclinatione si instructus sit homo, fiet profecto, ut non suae duntaxat, sed alienae quoque beatitudini intentus sit. Non expectabit, dum ab aliis opem rogetur, dumque eam sibi utilem futuram intellexerit; sed ipse inquireret, quibus malis laborarent alii, qua ratione illis mederi, quaque bonum, quo jam fruuntur, augeri possit. Ipse gaudebit, non

de

de bono, quo ipse potitus est, sed quo alios affecit. Ipse sibi conscius erit, se Dei voluntati morem gessisse, utpote qui eum stimulum hoc sine indiderit, ut in aliorum perfectione promovenda exerceatur. Ipse sibi conscius erit, se illa præmia promeritum fuisse, quæ Deus actionibus castissimo huic stimulo & suæ voluntati conformatis decreverit. Ipse tunc quoque, cum propriæ utilitatis, fortunarum, valetudinis, vitæque adeo ipsius discrimen versatur, etiamnum incitabitur ad salutem aliorum publicam privatæ, internam animi externæ fortunarum corporisque præhabendam. Ipse tunc quoque eo magis gaudebit de bono aliis collato, quo majus illud excellentiusque fuerit, quo carius sibi ipsi steterit, quoque magis amorem suum erga Deum ipsum in ejus consiliis exequendis probaverit. Quid vero hac agendi ratione aliud eveniat, nisi ut voluptas animi, conscientia testimonium, acquiescentia in honestate actionis, spes beatitatis majoris actiones honestas omnes & antecedant, & comitentur, & subsequantur? Neque ejusmodi voluptas, aut spes beatitatis majoris *intentione contraria*, aut *interposita protestatione* ab illis actionibus separari poterit. Quis enim separaverit, quæ necessario connexa sunt? Quis illum stimulum e mente eliminaverit, quem naturæ auctor indidit? Quis eam actionem malam duxerit, quæ castissimo huic naturæ stimulo & voluntati divinæ consentanea fuerit? Quis ab actione huic stimulo, huicque voluntati divinæ consentanea conscientia bonæ te-

stimonium, voluptatem animi, & spem beatitatis majoris, tanquam mercedis illarum actionum, excluserit? Nonne hoc bonæ conscientiæ testimonium, hæc voluptas animi, hæc spes beatitatis majoris necessariæ plane sequelæ sunt illius stimuli, quo in aliorum amorem ipsius naturæ ductu ferimur? Cur has sequelas tam magnifice commemorant adversarii, principium vero sequelarum tollunt? Cur hominem ita considerant, qualis est, non qualis secundum ipsorum principia esse deberet? aut si considerant, qualis est, cur non admittunt, unde habet, quod talis sit?

§. 10. Ita interrogant: Quid quæso in theologorum scholis est pervulgatum magis aut decantatum thesi illa: *beatitudo est finis ultimus hominis*? — Quid inde sequitur pro principio amoris sui? Si beatitudo est finis ultimus hominis: ergo idem finis omnibus hominibus est præstitutus: ergo omnes homines in media inquirere debent beatitudinis consequendæ, & mediis conquisitis rite uti. An vero ad me nihil pertinet, mea nihil refert, nihil mihi curæ sit, utrum alii hæc media sciant, parata habeant, illisque rite utantur? Nihil ego conferre debeo ad impedimenta beatitatis alienæ avertenda, adjumenta comparanda? Aut non nisi tantundem aliis præstare teneor, quantum opis in aliena perfectione positum esse putem ad meam ipsius perfectionem promovendam? Hicne is amor esset, quem Christus præcipit? Itane diligeremus proximum,
sicut

sicut nos ipsos? Itane nos omnes efficeremur cor
unum & anima una? *Hoc est præceptum meum*, inquit
Christus, *ut diligatis invicem, sicut dilexi vos* 1). Amor,
quo Christus nos dilexit, erat *benevolentiae* beneficen-
tiaeque maximæ, qua salutem nostram consulebat. Talis esse
jubetur amor, quo *nos invicem omnes* complecti debea-
mus.

Animadversiones ad Vindicias Propositionis 34.

Aus vernünftigen Begriffen von Gott erhel-
let, daß Ehrfurcht, Liebe gegen Gott,
Anbethung — die unmittelbaresten
Folgen der Selbstliebe sind.

Positio 12, de qua adhuc egimus, ex eo etiam ca-
pite impugnata fuit, quod amor benevolus in
Deum adversaretur. Ob eandem vero rationem multo
magis improbanda videbatur positio 34, quæ amorem
Deo debitum immediatissimam adeo amoris sui seque-
lam esse enuntiaret. Rationes has ut eluderent potius,
quam refellerent, atque ita utramque positionem vin-
dicarent auctores Vindiciarum, rem ita adgrediu-
tur: imo. supponunt, vel diserte etiam asserunt,
amorem, quem utraque positio 12 & 34 excluderet,
non alium esse, nisi illum plane *desintereffatum*, qua-

C 2

lem

1) Joann. XV. 12.

lem Molinosi, Gugoniae, Fenelonique sectatores & quietistarum fanatica cohors propugnasset. 2do. Supponunt, vel diserte etiam asserunt, qui dictas propositiones rejicerent velut amor in Deum inimicas, hoc ipso adstruere, vel adstruere saltem debere illum ipsum amore in desinteressatum in sensu pseudomysticorum acceptum. 3tio. Toti sunt in rejiciendo refellendoque hoc amore desinteressato. Rem ita se habere facile colligitur ex §§. a 12-25. in Vind. pos. 12. & ex §§. 7. 8. &c. in Vind. pos. 34.

At vero, quis sit amor desinteressatus; quæ doctrina Fenelonii & Quietistarum; quis amor benevolentiae & concupiscentiae; quæ connexio inter utrumque tum spectato Deo tanquam objecto, tum homine tanquam subiecto illius amoris; quomodo per abstractionem mentis ab actu amoris benevoli excludatur intuitus & motivum bonitatis Dei *respectivæ*, seu propriæ utilitatis propriæque felicitatis; quomodo tales actus possint frequentari, & generare habitum; quod hic amor Deo debeatur ab homine; quodque hos actus amoris, imo capacitatem naturæ humanæ ad illos actus eliciendos evertant positiones Badenses, 12 & 34; hæc omnia ita solide & manifeste jam jam probata sunt, ut actum agerem, & rem tædio plenam susciperem, si singula ex ordine resumere, atque iterato demonstrare velem. Qui hæc probata legere velit, consulat *Notas argentinenses in judicium facultatis theologicæ Friburgensis*

gensis N. IV-VIII, *Animadversiones facultatis theologicæ
Heidelbergensis ad censuram Friburgensem theologicam* N.
II. denique *Vindicias meas*. Cap. II. Sect. IV. & V.
His supplementi loco pauca subjungam.

Equidem homo, cum ad usum rationis pervenit,
aut cum ab amore rerum creaturum, quas inordinate
deperierat, ad Deum se denuo convertit, non conti-
nuo evehitur ad summam amoris benevoli in Deum
perfectionem; sed veluti per gradus quosdam illuc as-
cendere debet. Hos gradus commemorat Concilium
Tridentinum m). Cum fidem, seu cognitionem,
spem & amorem concupiscentiæ præcedere, tum vero
amorem benevolentiae denique subsequi insinuat.

Scilicet cum boni malique discrimina & utriusque
sequelæ cognitæ sunt, cum ex cognitione mali ejus-
dem averfio, & ex perceptione boni hujus appetitio
enata est, cum omnis boni auctorem solum Deum esse,
atque ob infinitam potentiam suam non modo verum
bonum nobis dare posse, sed ob summam benevolen-
tiam & fidem gravissimis promissis obligatam etiam da-
re velle pro certo habemus: tunc primo quidem in
spem erigimur, qua confidimus certissime nobis a Deo
vera bona veramque beatitatem obventuram; atque ita
amorem concipimus, quo Deum rebus omnibus quam
longissime anteferimus. Hæc dilectio est amor concu-

C 3

piscen-

m) Sess. VI. de justificatione. Cap. VI.

piscentiæ. Postquam autem hac spe certissima veluti
 affecuratus est appetitus noster, quo in propriam felici-
 tatem ferimur, postquam amor nostri ipsorum, qui
 adhuc sollicitum tenebat animum, veluti expletus &
 quieti datus est: tunc quasi seposita nostri ipsorum cu-
 ra, quasi neglecta consideratione rerum *nobis* tantum
 utilium, non jam attenta bonitate Dei *respectiva*, cog-
 nitionem omnem convertimus ad perfectiones Dei *ab-*
solutas; cumque infinitum illum perfectionum divina-
 rum thesaurum paulo attentius meditamur; in Dei sa-
 pientissimi, sanctissimi, potentissimique admiratione toti
 defini, eum rebus omnibus anteponimus: suas perfe-
 ctiones ei favemus: de felicitate ejusdem gaudemus,
 nosque totos ejus voluntati accomodare & ex ejus nu-
 tu vivere firmissime decernimus. Qui quidem affectus
 amoris eo usque increfcere possunt, ut solius *bonitatis*
absolutæ intuitu, & solo Deo placendi studio excitentur.
 Talis erat affectus S. Pauli fratres suos propter Deum,
 & Deum ipsum in fratribus suis ardentissime amantis,
 cum ipse de profitetur n): *Obtabam enim ego ipse*
anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cog-
nati mei secundum carnem.

Quo quidem affectu non utique serio & efficaciter
 desiderabat sui reprobationem, & æternæ felicitatis ja-
 cturam; cum probe sciret, perfectionibus divinis veri-
 tatibusque revelatis repugnare, ob ejusmodi actus cha-
 rita-

n) Ad Rom. C. 9. v. 3.

ritatis nobilissimos quemquam a Deo reprobari, & ab æterna felicitate excludi; sed istud tantum asseverabat, se adeo non permotum esse alicujus boni *sui* & suæ felicitatis intuitu atque desiderio; ut etiamsi per impossibile illud bonum & ea felicitas nullo modo connexa esset cum illis actibus charitatis: nihilominus tamen, ex solo intuitu felicitatis fratrum suorum procurandæ & voluntatis Dei adimplendæ, ad illos actus incitatus, permotusque fuisset o). Hos autem actus amoris benevoli in Deum hominemque laude dignos, & non raro etiam præceptos esse, nemo erit, qui negaverit.

Atque hos ipsos actus asseveramus plane excludi & everti per ejusmodi positiones: Amor sui est primum & unicum principium, primus & unicus stimulus per naturam insitus omnium perpensionum actionumque

C 4

hu-

- o) Illa erudita animadversio parum me movit, qua Vindiciarum Auctores §. 17. ex fonte græco ita argumentantur: „Accedit, quod Apostolus non scripserit: *optabam*; sed *optarim* *ἠυχόμην*, qui modus *potentialis* aut *optativus* est: quasi diceret: fieri si posset pro gloria Dei, ut, me perditio, cessarent judæorum convitia; lubens *anathema* fierem, omni salutis spe abjecta. „ Quis hic mirabilis modus *potentialis*? Certe non alium modum quis detexerit, nisi qui *indicet tempus imperfectum*. *ἠυχόμην* a voce *εὐχομαι* descendit, quæ in tempore imperfecto modi indicativi habet *εὐχόμεν* seu more Atticorum, quibus solenne est diptongum *eu* in *hu* commutare, *ἠυχόμην*.

humanarum: immediatissima hujus amoris, hujus stimuli se amandi sequela est amor in Deum. Quid enim spectat amor sui? Nunquid bonum suum, *quatenus* suum est. Qua re alicitur, excitatur, permovetur, in actum deducitur amor sui? Cognitione boni sui, *quatenus* suum est, & *quatenus* suum esse cognoscitur. Quæ est sequela immediatissima hujus amoris sui, bonum suum, *quatenus* suum est, spectantis, & sola cognitione boni sui, *quatenus* suum est, & esse cognoscitur, excitati, permoti, in actum deducti? sequela immediatissima est amor erga Deum. Quare amor erga Deum est immediatissima amoris sui sequela? quia quilibet hominum quam plurima bona jam obtinuit & etiamnum exspectat, quorum ratio continetur in Deo. Quid ex his porro immediatissime sequitur? Istud: ergo quantitas bonorum, quæ quis *pro se* jam obtinuit a Deo, vel deinceps obtinere *pro se* sperat, est unicus finis, unicum motivum amandi Deum, & mensura hujus amoris sunt bona obtenta & sperata a Deo, & quidem non quanta sunt in se, sed quanta esse ab amante cognoscuntur.

Jam vero edisserant adversarii, an hic amor solus debeatur Deo? An, qui præter hunc, alium nobiliorem, Deo deberi affirmat, hoc ipso adstruat amorem desinteressatum positive & efficaciter exclusivum boni sui, amorem fanaticum quietistarum, Molinofi, Gugoniæ, Fenelonique? An qui errorem pseudomysticorum refuta-

utaverint contriverintque, hoc ipso jam vindicaverint
utramque positionem Badenſem XII & XXXIV?

Sed quid circa vindicias positionis VI adnimad-
vertendum ſit, paucis expendamus.

Animadverſiones ad Vindicias Positionis VI.

Zeitliche Güter verachten, wenn man ſie recht-
mäßiger Weiſe haben kann, ſie ver-
ſchwenden, wenn man ſie beſitzt,
iſt allemal pflichtwidrig.

Hanc positionem ſecundum primam ſui partem:
Zeitliche Güter verachten, wenn man ſie recht-
mäßiger Weiſe haben kann, — iſt allemal pflicht-
widrig, multo minus, quam alias quaslibet probandas
eſſe, vel ex eo liquet, quod, quicunque eam tuendam
ſuſceperint, aliam atque aliam ejus explicandæ vindi-
candæque rationemque interint. Ipſos quoque Aucto-
res Vindiciarum non levi difficultate preſſos fuiſſe,
quivis rei peritus intelliget; ſi Vindicias hujus poſitio-
nis paulo meditatus perlegerit. Namque ex una par-
te ſolicite ſibi caviffe videntur, nequam forte enuntia-
tionem proferrent, quæ ſanis morum fideique institu-
tis repugnaret; ex altera vero id laborarunt, ut poſi-
tionem illam undequaque ſanam, innocentem, optimis-
que moribus conſentaneam eſſe oſtenderent. Utrum-

que autem istud conjungere, opus erat periculosa: plenum aleæ; neque aliter fieri poterat, nisi sensum verum & proprium totius enuntiationis jam celando, jam torquendo, jam sub hoc, jam sub alio respectu, prouti res tulerit, accipiendo, nunquam secundum totam extensionem, & secundum totam enuntiandi vim interpretando; quod dexterrime præstiterunt adversarii. Ego vero, ut propositis meis insistam, aliqua tantum adnotabo.

I. *Bonorum temporaneorum nomine non modo veniunt bona fortune; sed alia quæcunque bona tum utilia, tum jucunda, quibus homini in hac vita uti fruique datum est. Hujusmodi sunt: comoditas victus, vestitus, habitationisque; firma corporis valetudo; voluptates sensuum, quas tum corporis perfectio, tum illa victus, vestitus, habitationisque comoditas parit; honores, & bonæ famæ existimatio; excellens quædam scientia rerum naturalium &c.*

II. Bona temporanea esse fluxa, caduca, finita, defectibus obnoxia; esse contemnenda, despicienda, parvi pendenda, in comparatione bonorum æternorum nihili ducenda, arbitranda ut stercorea &c. pervagata est inter doctores morum loquendi ratio. Imo verò hæc est lingua totius ecclesiæ. Hoc Institutor religionis christianæ Christus Jesus, hoc Apostoli, hoc Apostolorum discipuli & successores, hoc ecclesiæ docto-

res,

res, hoc ceteri viri pientissimi doctissimique communi ore docuerunt & factis suis comprobarunt: hoc sacrae literae, hoc alia piorum virorum scripta & morum rite instituendorum documenta etiam atque etiam suaserunt, urserunt, praeceperunt. Ut adeo saltem istud verum sit, eum communi totius ecclesiae loquendi rationi adversari, qui contemptum honorum temporaneorum officiis hominum contrarium esse asseveraverit. Additur quidem ista conditio: wenn man sie rechtmäßiger Weise haben kann, sed haec rem omnem minime salvam reddit.

Vocem rechtmäßig ita vertunt: *salva rectitudine morali*. Constat vocem germanam rechtmäßig, *legitimo modo*, longe amplioris & minus determinatae significationis esse, quam vocem *rectitudo moralis*. Sed esto, illam vocem ita accipi. Quid igitur est rectitudo moralis? Actio *recta*, quemadmodum ipsi Auctores Vindiciarum interpretantur, ea est, quae consentit cum officiis nostris erga Deum, nosmetipsos, & alios homines: quae ad nostram aliorumque perfectionem promovendam, voluntatem Dei exequendam, atque ita beatitudinem nostram consequendam conspirat. Beatitudo haec, quae tanquam merces actionum moraliter rectarum constituta est, diversos admittit gradus; uti constat inter catholicos, quibus inconcussum dogma est, pro inaequalitate meritorum inaequalem esse beatorum gloriam. Media beatitudinis obtinendae sunt actiones liberae

beræ hominum: in his potissimam, imo vix non omnem partem, constituit varius bonorum temporaneorum usus, quo eadem vel pro se, vel pro aliis adhibent ad suam aliorumque perfectionem provehendam, ad cognitionem amoremque boni summi, in quo denique vera beatitas posita est, augendum amplificandumque. Actiones istæ, quæ beatitatis potiundæ media sunt, aliæ aliis meliores sunt: quædam plus, quædam minus rationis in se continent ad beatitatem illam promerendam; atque ita quibusdam major, quibusdam minor beatitatis gradus, seu quædam ad beatitatem accessio, respondet. Actiones vero hac ratione alias aliis meliores esse, vel ex eo liquet, quod aliæ aliis sint intensiores, ex nobiliori motivo eliciantur, plusque difficultatis admixtum habeant; eoquod vel carendum sit voluptate, quæ ex perceptione boni sensibilis & quidem honesti capi posset, vel tædium aliquod devorandum, quod ex perceptione mali sensibilis cum actione conjuncti enascitur. Hominem denique non obligari ad actiones omnium optimas, quæ quovis tempore locoque per liberum virium suarum usum possibiles sunt, haud inficiabuntur adversarii. Jam vero quid intelligitur per actionem juxta rectitudinem moralem positam? an omnium optima tantum, an & aliæ minus quidem, sed vere tamen bonæ? si primum, ergo qui hominem ad actiones moraliter rectas obligatum dicit, eundem ad actiones, quæ quovis tempore locoque per liberum virium suarum usum possibiles sunt, omnium opti-

optimas obligatum asserit. Si alterum, ergo qui actionem ponit, minus quidem, sed vere tamen bonam; quod minorem quidem, sed veram tamen rationem in se contineat beatitudinis promerendæ, is agit moraliter recte; sed ita tamen, ut hac actione omiſſa aliam meliorem, per bonum liberatis ſuæ uſum tunc quoque poſſibilem, elicere poſſit.

Has notiones jam nunc accomodemus ad poſitionem illam: bona temporanea contemnere, ſi ſalva rectitudine morali haberi poſſint, ſemper repugnat officiis hominis. Hæc ergo poſitio iſtud enuntiat: adquiſitionem & uſum bonorum temporaneorum *moraliter rectum* ex contemptu bonorum temporaneorum omittere repugnat officiis hominis. Jam quæro ego: adquiſitio & uſus bonorum temporaneorum, ut ſit moraliter rectus, vel actio eſſe debet omnium illarum optima, quæ eodem tempore & loco per liberas hominis vires exerceri poſſint? vel ſufficit, ſi ille uſus ſit actio minus quidem, ſed vere tamen bona; quod vere in ſe contineat rationem, aliquem gradum licet minorem beatitudinis æternæ promerendæ? ſi primum aſſeratur; ergo hoc ipſo, quod detur obligatio actiones moraliter rectas ponendi, datur etiam obligatio actiones omnium poſſibilium optimas exercendi: neque actiones omnium optimæ erunt concilii, ſed quovis tempore locoque erunt ſtricti præcepti. Si vero alterum dicatur: ergo adquiſitio & uſus bonorum temporaneorum, li-

cet moraliter rectus, poterit omitti, & ejus loco actio melior exerceri: ergo bona temporanea vilipendere etiam tunc, cum eorum adquisitio & usus est moraliter rectus, *non semper repugnat* officiis hominis. Viderint jam Adversarii, quam sana, quamque innocens sit illa positio VI.

Quod ad positiones ceteras ex philosophia morali I, II, XVI, XXII adtinet, quasque in medio reliquerunt theologi Heidelbergenses, jam aliqua animadverti in Vindiciis meis cap. III: quibus modo quidem nihil ultra addendum putavi.

Præter Vindicias D. D. Friburgensium aliud quoddam scriptum sub titulo: *Disquisitio ad Censuram Heidelbergensium & Argentinenſium theologorum*, auctore anonymo, in lucem prodiit. Auctor ille, quisquis deum sit, hoc sibi peculiare habet, quod modeste & graviter differat, atque a convitiandi pruritu quam longissime absit. Hunc egregie, si superis placet, æmulatus est alius quidam p) in *Notis & animadversionibus suis ad judicia theologorum Heidelbergensium & Argentinenſium*. Coronidis loco catalogum addam, quantum fieri potest succinctum, illorum enemicorum, quibus cumu-

p) Nuntiis fide dignis allatum est, eum esse D. Joseph. Ant. Sauter Phil. Doctorem, logices, Metaphysices & philosophiæ moralis in Universitate Friburgo-Briscoviensi Prof. publ. Ord.

cumulare exornareque theologos heidelbergenses argentensesque adlaboravit. Paginam & lineam adjecto numero non designo; quamcunque enim quis paginam consuluerit, mox inveniet, quod hic indicatum leget.

Quod igitur felix faustumque sit. *Duplex calumnia* — — *Quinam tuis, Censor, crudissimis manibus subdole evaserunt?* — — *Censores profundissimi dolo malo dissimularunt distributionem amoris sui in verum & spurium.* — — *Vitiosa & ineptissima interpretatio.* — — *Censor stolidissime suscepit interpretationem ex systemate, cujus principia cum ignarissimis ignoravit.* — — *Inscitius nihil dici potest.* — — *Domitiana animadversio.* — — *Adeo planum id est, ut stolidissimus etiam non possit non perspicere.* — — *Inficeta explicatio.* — — *Huc aures vestras arrigite Censores.* — — *Censorum facinus; quod ignorant, audacter blasphemant, atrox injuria!* — — *Consequentiarum fabri, hæresificandi libidine abrepti, sanioris philosophiæ, quam turpissime ignorant, dogmata, audacia & stupiditate, quam dici potest, majore lacerare non erubuerunt.* — — *Qua fronte theologi, rudes & impoliti, saniori philosophiæ, cujus ne primas quidem notiones intelligunt.* — — *O te interpretem divini verbi, quo ad invidiam aliis conflandam proterve abuteris, sacrilegum!* — — *repetitum facinus!*

nus! — — Quanta ignorantia dicam, an
malitia quantaque oris duritia! — — theo-
logorum collegia talpis ceciora. — — Theo-
logastri & theologastri, atque iterum iterumque
theologastri. — — Insulsi Censores, qui non-
dum intelligunt, quid sit obligatio & lex. — —
Censores & lingua & moribus barbari atque
inculti. — — Quot prædicata, totidem inju-
riae, & calumniae, atrocitas & turpitudine ma-
jor est, quam ut intra notarum cancellos ex-
poni possit. — — Cur tam callide dissimulat
censor impolitus? — — Quanta audacia! an
ex ignorantia an injuriosa temeritate? — —
Eadem rusticitate Argentinenses virum appel-
lant. — — Innanis & inepta locutio! — —
Id vel supinae eorum negligentiae, vel malitiae
argumentum est. — — Heus tu censor teme-
rarie! — — Quenam audacia, quenam iniqui-
tos tuo sceleri par erit dicenda? — — En!
censor hoc tua, quam sive dolo, sive culpa,
effutivisti, calumnia. — — Mihil plane est,
quod summam eorum oscitantiam possit excusa-
re. — — Sciola scholasticorum natio ratio-
nem distortam habet. — — &c. &c. &c.
Quam inquinatum oportebit esse fontem
illum, unde tanta convitiorum scomatum-
que proluvies pleno alveo profluit!

